

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 235 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเป็นผู้นำ LEAD - Self (The Leader Effectiveness and Adaptability Description - Self) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย เฮอร์ชีย์ และบลิงชาร์ด แห่งศูนย์ศึกษาการเป็นผู้นำ มหาวิทยาลัยโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา โดยผู้วิจัยนำมาแปลและเรียบเรียงให้มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ เป็นคำถามเกี่ยวกับ อายุ วุฒิ และประสบการณ์ ของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดพฤติกรรมเป็นผู้นำตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ มีทั้งหมด 12 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์จะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 - 3	เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชา ระดับต่ำ
สถานการณ์ที่ 4 - 6	เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชา ระดับต่ำ - กลาง
สถานการณ์ที่ 7 - 9	เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชา ระดับกลาง - สูง
สถานการณ์ที่ 10 - 12	เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชา ระดับสูง

ในแต่และสถานการณ์จะมีคำตอบให้เลือกตอบ 4 คำตอบ ผู้ตอบจะต้องตัดสินใจเลือกตอบเพียงข้อเดียว แม้ข้อเลือกในการตอบจะเป็นเรื่องที่ตนเองพอใจหรือไม่ก็ตาม เพราะผู้ตอบจะต้องเข้าใจว่าตนเองในฐานะผู้นำ จะละเว้นการตัดสินใจไม่ได้ ผู้ตอบจะต้องสมมติตัวเองว่า หากผู้ตอบตกอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ แล้ว ผู้ตอบจะเลือกปฏิบัติเช่นไร แล้วเลือกคำตอบที่เห็นว่า ตนควรจะกระทำมากที่สุด ตรงพฤติกรรมของผู้ตอบมากที่สุด เมื่อผู้ตอบได้ตอบครบทั้ง 12 สถานการณ์ และนำเอาคำตอบของผู้ตอบไปวิเคราะห์ตามตารางวิเคราะห์ที่ เฮอร์ซีย์ และบลิงชาร์ด กำหนด คำตอบจะอธิบายถึง แบบผู้นำ (Leadership Style) พิสัยของแบบ (Style Range) และความสามารถในการปรับแบบผู้นำ (Leadership Style Adaptability) ของผู้ตอบแบบสอบถามตามที่ผู้ตอบตัดสินใจ

สำหรับความสามารถในการปรับแบบผู้นำ ผลจะออกมาในรูปคะแนนความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ใน 2 ด้าน คือ ด้านมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ +1 ถึง +24 และด้านไม่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ -1 ถึง -24

การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยแปลและเรียบเรียง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาว่า ซึ่งมีประสบการณ์ ความรู้ หรือทักษะพิเศษจนเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษาที่ผู้ทรงคุณวุฒิปฏิบัติงานอยู่ เป็นผู้ตรวจสอบ คือ ผศ.กัญญา ฤทธิประศาสตร์ สถาบันภาษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยวิธีขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอในสังกัด จากนั้น ส่วนหนึ่งผู้วิจัยนำไปส่งด้วยตนเองในวันที่มีการประชุมประจำเดือน หรือประชุมกลุ่ม เมื่อผู้ตอบตอบเสร็จ ผู้วิจัยก็ขอรับมาด้วยตนเอง อีกส่วนหนึ่ง ได้จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ แล้วให้ผู้ตอบจัดส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

หลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืน ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ปรากฏว่ามีแบบสอบถามสมบูรณ์ 232 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.72

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมา ได้ตรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคล โดยเครื่องมือวินิจฉัย แบบผู้นำ พิสัยของแบบ และความสามารถในการปรับแบบผู้นำ ของเฮอร์ซีย์ และบลิงชาร์ด หลังจากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาแจกแจงความถี่ และหาอัตราร้อยละโดยส่วนรวม

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องมือของ เฮอร์ซีย์ และบลิงชาร์ด มีขั้นตอนในการวิเคราะห์เป็นแต่ละขั้นตอน ดังนี้

การหาแบบผู้นำ

ขั้นที่ 1 นำคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบแต่ละสถานการณ์ มาทำเครื่องหมายลงในตารางวิเคราะห์ให้ตรงกับข้อเลือกที่ผู้ตอบเลือกตอบ

ขั้นที่ 2 รวมจำนวนข้อที่ทำเครื่องหมายในตารางวิเคราะห์ตามแนวตั้งแต่ละช่อง จำนวนข้อที่รวมได้แต่ละช่อง จะบอกให้ทราบว่า ผู้ตอบมีแบบผู้นำเป็นแบบใด

ตารางวิเคราะห์ แบบผู้นำ และ พิสัยของแบบ

แบบผู้นำ และ พิสัยของแบบ				
สถานการณ์ที่	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3	แบบที่ 4
1	ก	ค	ข	ง
2	ง	ก	ค	ข
3	ค	ก	ง	ข
4	ข	ง	ก	ค
5	ค	ข	ง	ก
6	ข	ง	ก	ค
7	ก	ค	ข	ง
8	ค	ข	ง	ก
9	ค	ข	ง	ก
10	ข	ง	ก	ค
11	ก	ค	ข	ง
12	ค	ก	ง	ข
จำนวนข้อ ตามแถวตั้ง				

- แบบผู้นำแบบที่ 1 หมายถึง แบบผู้นำที่มุ่งงานสูง/สัมพันธ์ต่ำ
 แบบผู้นำแบบที่ 2 หมายถึง แบบผู้นำที่มุ่งงานสูง/สัมพันธ์สูง
 แบบผู้นำแบบที่ 3 หมายถึง แบบผู้นำที่มุ่งสัมพันธ์สูง/งานต่ำ
 แบบผู้นำแบบที่ 4 หมายถึง แบบผู้นำที่มุ่งสัมพันธ์ต่ำ/งานต่ำ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคะแนนในแบบใดมากที่สุด แสดงว่าผู้ตอบมีแบบผู้นำในแบบนั้นเป็นแบบผู้นำหลัก แบบที่มีคะแนนในลำดับรองลงมาเป็นแบบช่วยหรือสนับสนุน ซึ่งอาจมีแบบช่วย 1 แบบ, 2 แบบ หรือ 3 แบบ หรืออาจไม่มีแบบช่วยเลยก็ได้ แล้วแต่คำตอบที่ผู้ตอบเลือกตอบ

แบบผู้นำ 2 แบบ (2 Style Profile)

จากแบบผู้นำพื้นฐานทั้ง 4 แบบข้างต้นนั้น โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำจะมีแบบผู้นำ 2 แบบ (Two Style Profile) คือ แบบผู้นำที่เป็นแบบหลัก และแบบช่วยหรือแบบสนับสนุน ความหมายของแบบผู้นำ 2 แบบ มี 6 ลักษณะ ซึ่งเฮอร์ซีย์ และบลันชาร์ค ได้ให้คำอธิบายไว้สรุปได้ดังนี้ (Hersey and Blanchard, 1977 : 246 - 254)

1. แบบ 1 - 3 เป็นผู้นำแบบทฤษฎี X และ Y เหมาะที่จะบังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีวุฒิภาวะต่ำ หรือปานกลางถึงค่อนข้างสูง
2. แบบ 1 - 4 เป็นผู้นำที่ขอร้องการหรือมอบอำนาจ เหมาะสำหรับให้เข้าไปแก้ไขในหน่วยงานที่ประสบปัญหาในระยะสั้น
3. แบบ 2 - 3 เป็นผู้นำที่มักจะขอมอบอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อพัฒนาให้มีขีดความสามารถสูงสุด เหมาะสำหรับทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีวุฒิภาวะปานกลาง
4. แบบ 1 - 2 เป็นผู้นำที่มักจะไม่ค่อยสบายใจหากไม่ได้สอดแทรกเข้าไปลงมือปฏิบัติงานด้วย เหมาะสำหรับทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีวุฒิภาวะในระดับต่ำและปานกลาง
5. แบบ 2 - 4 เป็นผู้นำที่มักจะไม่ว่างใจผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสำหรับผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีวุฒิภาวะต่ำ
6. แบบ 3 - 4 เป็นผู้นำที่ไม่ชอบการสั่งการ เหมาะสำหรับทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีวุฒิภาวะระดับกลางถึงสูง

พิสัยของแบบ (Style Range)

พิสัยของแบบหาได้จากผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 2 โดยพิจารณาจากผู้ตอบมีแบบผู้นำจำนวนกี่แบบ หากผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า

1. ผู้ตอบมีแบบผู้นำเพียงแบบเดียว แสดงว่า ผู้ตอบมีพิสัยของแบบที่แคบมาก ผู้นำประเภทนี้จะไม่สามารถปรับเปลี่ยนแบบผู้นำของตนได้เลย

2. ผู้ตอบมีแบบผู้นำ 2 แบบ แสดงว่า ผู้ตอบมีพิสัยของแบบแคบเพราะผู้นำประเภทนี้สามารถปรับเปลี่ยนแบบผู้นำได้เพียงแบบใดแบบหนึ่งใน 2 แบบเท่านั้น
3. ผู้ตอบมีแบบผู้นำ 3 แบบ แสดงว่า ผู้ตอบมีพิสัยของแบบกว้าง ผู้นำประเภทนี้สามารถเลือกปรับเปลี่ยนแบบผู้นำได้ 3 รูปแบบ
4. ผู้ตอบมีแบบผู้นำ 4 แบบ แสดงว่า ผู้ตอบมีพิสัยของแบบกว้างมาก สามารถปรับเปลี่ยนแบบผู้นำได้ถึง 4 รูปแบบ

การหาความสามารถในการปรับแบบผู้นำ (Leadership Style Adaptability)

โดยใช้ตารางวิเคราะห์แบบที่ 2 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้พิจารณาแบบสอบถามทุกข้อว่า ผู้ตอบเลือกตอบข้อ ก ข ค หรือ ง ในแต่ละสถานการณ์ แล้วทำวงกลมล้อมรอบคะแนนในช่องที่ตรงกับสถานการณ์และข้อเลือกตอบในตารางวิเคราะห์

ตัวอย่าง ในสถานการณ์ที่ 1 ผู้ตอบเลือกตอบข้อ ค จะมีค่าคะแนนเท่ากับ +1 เป็นต้น

ขั้นที่ 2 รวมคะแนนในแต่ละช่องตามแนวตั้ง แล้วนำผลรวมไปเขียนในช่องรวม ซึ่งผลรวมอาจมีผลเป็นลบหรือบวก หรือศูนย์ก็ได้ ทำเช่นนี้จนครบทั้ง 4 ช่อง

ขั้นที่ 3 รวมผลรวมในช่องรวมที่ 1 ถึง 4 แล้วนำผลที่ได้เขียนไว้ในช่องขวามือสุด ผลรวมในช่องนี้จะแสดงให้เห็นถึงอัตราความสามารถในการปรับแบบผู้นำของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะแสดงให้เห็นที่ราบใน 3 ลักษณะคือ

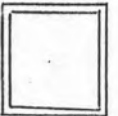
1. กรณีผลรวมเป็นบวก หมายถึง ผู้ตอบมีความสามารถในการปรับแบบผู้นำในด้านความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และจะมีอัตราความสามารถในการปรับแบบผู้นำตั้งแต่ +1 ถึง +24

2. กรณีผลรวมเป็นลบ หมายถึง ผู้ตอบมีความสามารถในการปรับแบบผู้นำในด้านความไม่มีประสิทธิภาพ (Non Effectiveness) และจะมีอัตราความสามารถในการปรับแบบผู้นำตั้งแต่ -1 ถึง -24

3. กรณีผลรวมเป็นศูนย์ หมายถึง ผู้ตอบไม่มีความสามารถในการปรับแบบผู้นำของตน แม้จะมีพิสัยของแบบกว้างเพียงใดก็ตาม

ตารางวิเคราะห์การหาอัตราความสามารถในการปรับแบบผู้นำ

สถานการณ์ที่	หัวข้อที่เลือกตอบ/ปฏิบัติ			
	ก	ข	ค	ง
1	+2	-1	+1	-2
2	+2	-2	+1	-1
3	+1	-1	+2	-2
4	+1	-2	+2	-1
5	-2	+1	+2	-1
6	-1	+1	-2	+2
7	-2	+2	-1	+1
8	+2	-1	-2	+1
9	-2	+1	+2	-1
10	+1	-2	-1	+2
11	-2	+2	-1	+1
12	-1	+2	-2	+1
รวม		+	+	+

หลังจากวิเคราะห์หาแบบผู้นำ พิสัยของแบบ และอัตราความสามารถในการปรับแบบผู้นำของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นรายบุคคลแล้ว นำผลวิเคราะห์ที่ได้ทั้งหมดมาแจกแจงความถี่ เสร็จแล้วนำมาหาอัตราร้อยละ เป็นส่วนรวม